

Lahden perusopetuksen opiskeluhooltosuunnitelma 2026–2029

30.10.2025

Lahden kaupunki

Sisällys

Johdanto.....	6
Opiskeluhoolto	7
Opiskeluhooltosuunnitelma ja yhteisölähtöiset palvelut	7
Koulujen opiskeluhohtopalvelut.....	8
Perusopetukseen valmistava opetus.....	10
Koulukohtaisesti kuvattavat asiat	11
Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhohtopalveluista	12
Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi	13
Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt.....	13
Koulukohtaisten opiskeluhohtoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat	14
Poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen	16
Nikotiinituotteiden (tupakka, sähkösavuke, nikotiinipussi) ja muiden pähteiden (alkoholi ja huumeet) käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	18
Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.....	19
Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi - yksilökohtainen opiskeluhoolto.....	20
Oppilaan ohjaaminen opiskeluhohtopalveluihin	20
Oppilaan oikeus opiskeluhoollon palveluihin	20
Koulun työntekijän arvio opiskeluhohtopalveluiden tarpeesta	21
Muut oppilaan koulunkäynnin tukemiseen osallistuvat tahot koulussa.....	21
Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen	21
Opiskeluhohtokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhohtorekisterille.....	22
Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä	23

Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet koulussa	24
Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet	25
Yhteistyön järjestäminen oppilaiden, perheiden sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	27
Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen	27
Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä	28
Opiskeluhuollon yhteistyö esiopetuksen ja toisen asteen kanssa erityisesti siirtymävaiheissa	29
Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuen ja sairaalaopetuksen yhteydessä	29
Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa	31
Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille	32
Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	33
Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta, häirinnältä ja syrjinnältä	33
Suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle	37
LIITE 1 Opiskeluhuollon vuosikellon mallipohja	39
LIITE 2 Mitä sinulle kuuluu -toimintamalli	41
LIITE 3 Kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntäminen	42
LIITE 4 Move-mittausten koulukohtaisten tulosten käsittely opiskeluhuoltoryhmässä	43

Johdanto

Opiskeluhuollosta säädetään erillisellä lailla; laki oppilas- ja opiskelijahuollosta (1287/2013). Opetuksen järjestäjä laatii opiskeluhoitosuunnitelman, joka sisältää sekä yleisesti määrättyjä että paikallisesti päätettyjä asioita. Suunnitelman kokoamista on ohjannut Lahden esi- ja perusopetuksen opiskeluhuollon ohjausryhmä ja sen valmistelussa on tehty yhteistyötä hyvinvointialueen opiskeluhoitohenkilöstön, koulujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Huoltajia on osallistettu suunnitelman tekemiseen kouluilta koottavan tiedon yhteydessä.

Opiskeluhoitosuunnitelma pohjautuu opetushallituksen opetussuunnitelman perusteisiin, kansalliseen lapsistrategiaan sekä paikallisesti Lahden kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyö rakentuu HYTE-kärkien osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus päihteettömyys ja terveelliset elintavat kokonaisuuksien mukaan. Opiskeluhoitosuunnitelmassa on huomioitu Päijät-Hämeen Hyvinvointialueen opiskeluhuollon alueellisen toteuttamisen periaatteet (ks. kuva 1). Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma vastaa paikallisen opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhoitoa koskevaa lukua.

Lahden kaupungin perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelmassa kursivoidut kappaleet ovat suoria lainauksia OPH:n opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhoitoa käsittelevästä luvusta ja niitä on täydennetty Lahden perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelman paikallisilla linjauksilla. Suunnitelman mukaisen koulukohtaisen suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin pohjana toimii Lahden perusopetuksen opiskeluhuollon vuosikello (Liite 1). Vuosikellon koulukohtaiset tarkennukset kirjataan koulujen lukuvuosisuunnitelmiin.

Opiskeluhoolto

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhoitoa koskevassa luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhoollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhoollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskeluhooltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta¹. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto ilmaisua **opiskeluhoolto**, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisua **oppilas** ja oppilaitoksesta nimitystä **koulu**. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä **opetuksen järjestäjä**².

Opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä³.

Opiskeluhoitoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa⁴. (Kuva 1. Yhteisölähtöiset palvelut.) Opiskeluhoito on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoito on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut⁵. Opiskeluhoitopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat⁶. Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoito, jota opetukseen tai koulutukseen osallistuminen edellyttää.⁷ Opiskeluhoitotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus⁸.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opiskeluhoollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa opiskeluhoollossa.⁹ Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan opiskeluhooltoon.¹⁰

Opiskeluhoitosuunnitelma ja yhteisölähtöiset palvelut

Opiskeluhoitosuunnitelma ja yhteisölähtöiset toimintatavat luovat perustan Lahden perusopetuksen kouluissa toteutettavalle hyvinvointityölle. Opiskeluhoitoryhmä vastaa kouluilla tehtävän hyvinvointityön suunnittelusta, koordinoinnista, toteutuksesta ja arvioinnista. Painopiste on hyvinvointia tukevassa yhteisöllisessä työssä ja palveluita tarjotaan ja kehitetään kouluilla yhteisölähtöisesti ja opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti. Opiskeluhoollon käytänteitä ja menetelmiä sekä niiden arvioinnista nousevaa tietoa tulee tarkastella rinnakkain

¹ Perusopetuslaki 14 § (477/2003) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1 § (377/2022)

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3§

⁴ Oppilas ja opiskeluhoitolaiki 3§

⁵ Oppilas- ja opiskeluhoitolaiki 3 § ja 4 §

⁶ Terveidenhuoltolaiki 15 a § ja oppilas- ja opiskeluhoitolaiki 9 § (377/2022)

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaiki 9§

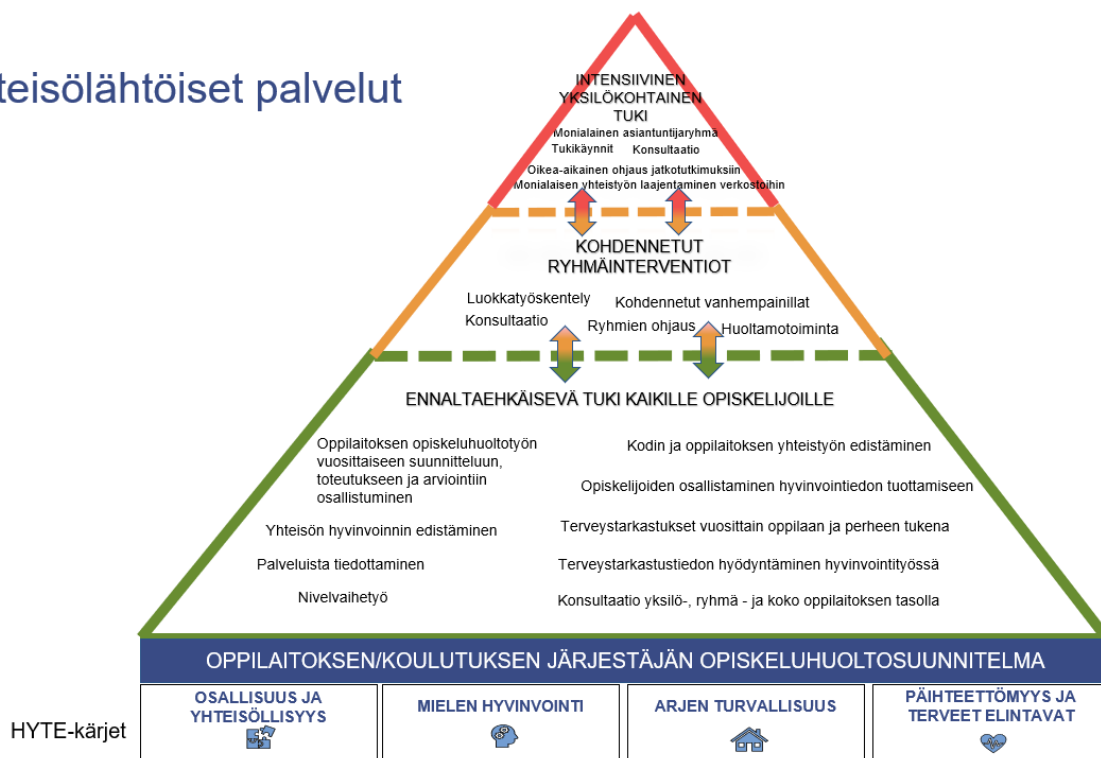
⁸ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaiki 1§ (377/2022)

¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaiki 9§

siten, että kehittämistyö vahvistaa edelleen myös kerättävän tiedon laatua ja tiedolla johtamisen kulttuuria. Laadukas opiskeluhoitotyö pyrkii yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen suunnitelmallisella tietoon perustuvalla toiminnalla huolehtien oppilaiden osallisuudesta, kodin ja koulun yhteistyön toimivuudesta, suunnitelmallisesta tiedottamisesta ja perehdyttämisen ohjelmasta sekä näiden toimien arvioinnista.

Yhteisölähtöiset palvelut

Kuva 1. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitoyksikön kuvaus opiskeluhoollosta yhteisölähtöisinä palveluina

Koulujen opiskeluhoitopalvelut

Koulujen opiskeluhoitopalveluihin kuuluvat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Lahden perusopetuksen opiskeluhoitopalveluista vastaa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluiden yksikkö tiiviissä yhteistyössä Lahden perusopetuksen kanssa.

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhoollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa ja tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Kouluterveydenhuollolla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaista kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuollolla mainitun lain 17 §:n mukaista opiskeluterveydenhuoltoa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. Terveystarkastuslain (1326/2010, 15 §) mukaan lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia.

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää oppilaiden terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten henkilöstön ja vanhempien kanssa.

Kouluterveydenhuollossa työskentelevät **kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit**.

Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Peruskoulun aikana oppilailla on yhdeksän terveystarkastusta. Koulun alkaessa ensimmäisellä luokalla, murrosikää lähestyttäessä viidennellä luokalla ja peruskoulun loppuvaiheessa kahdeksannella luokalla oppilaille tehdään laaja terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastus sekä vanhempien tapaaminen. Lukuvuonna 2026–2027 tulee muutos yläkoulun laajan tarkastuksen toteuttamiseen. Terveystarkastaja tekee yläkoulun laajan terveystarkastuksen osuutensa 7. luokalla. Tähän tarkastukseen kutsutaan mukaan oppilas ja huoltajat. Laajan terveystarkastuksen lääkärin osuus tehdään 8. luokalla. Tähän tarkastukseen kutsutaan vain oppilas. Tällä muutoksella pyritään muun muassa siihen, että oppilas saa tavata lääkärin kahden kesken. Luokkayhteenvetoja käsitellään opiskeluhuoltoryhmässä tarkastusten etenemisaikataulussa. Terveystarkastuksissa pyritään havaitsemaan tukea tarvitsevat lapset ja nuoret. Perheiden kanssa tehdään yhteistyötä tarvittavan tuen järjestämiseksi.

Kouluterveydenhoitaja ja -lääkäri tapaavat oppilaita myös yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Oppilas voi hakeutua kouluterveydenhoitajan vastaanotolle koulukohtaisesti sovittuina vastaanottoaikoina. Myös vanhemmat voivat ottaa yhteyttä terveydenhoitajaan lapsen terveyteen tai hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Koululääkärin vastaanotolle hakeudutaan terveydenhoitajan kautta. Sairaushoito ei sisälly kouluterveydenhuoltoon.

Kuraattori- ja psykologipalvelut. Jokaisella koululla on käytettävissä psykologi ja kuraattori, jotka tukevat koko kouluyhteisön ja yksittäisen oppilaan hyvinvointia. Lapsi, nuori, huoltaja tai henkilöstön jäsen voi ottaa yhteyttä oman yhteisön kuraattoriin ja psykologiin.

Kuraattori osallistuu opiskeluhuoltotyöhön sosiaalihuollon asiantuntijana sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Kuraattoripalvelujen päämääränä yhteisössä on syrjäytymisen ehkäiseminen sekä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen. Kaikessa toiminnassa huomioidaan lapsen edun toteutuminen. Kuraattoripalvelu ehkäisevänä sosiaalipalveluna tarjoaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, jolla edistetään hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä yhteistyötä perheiden ja muiden läheisten kanssa. Työn tavoitteena on oppilaan voimavarojen ja toimintakyvyn edistäminen sekä pyrkimys muovata ympäröiviä olosuhteita yhteistyössä lähiyhteisön kanssa. Kuraattorin osaamiseen sisältyy opetustoimen ja sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemuksen lisäksi yksilöä ja perhettä tukevan palvelujärjestelmän tuntemus, sosiaalisiin ongelmiin liittyvä muutostyö sekä lasten ja nuorten verkostojen kanssa tehtävä tavoitteellinen yhteistyö.

Psykologi osallistuu opiskeluhuoltotyöhön oman alansa asiantuntijana sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Psykologi voi olla mukana suunnittelemassa koko yhteisön tai yksittäisen ryhmän hyvinvointia tukevia toimenpiteitä. Psykologin työn tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia psykologisten arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalvelujen avulla. Psykologin työ sisältää oppilaan oppimisvaikeuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psyykkisen tilanteen arviointia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä oppilaan lähiverkoston ja tarvittavan yhteistyöverkoston kanssa. Psykologit ohjaavat tarvittaessa perheitä koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma

Opetushallituksen määräyksen mukaisesti ja opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi tulee opetuksen järjestäjän laatia opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma kutakin koulutusmuotoa varten ¹¹. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa **monialainen opiskeluhoollon ohjausryhmä**¹². Opiskeluhooltosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulujen ja opiskeluhooltopalvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ¹³. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman valmistelussa¹⁴.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma korvaa opiskeluhoollon osalta paikallisen opetussuunnitelman sekä yksikkökohtaiset opiskeluhooltosuunnitelmat. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhoollotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä koulukohtaisesti tarkennettuja tietoja. Opetuksen järjestäjän tulee kuvata opiskeluhooltosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista kouluissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa¹⁵. Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelma toimii osaltaan pohjana myös myöhemmin valmistuvalle hyvinvointialueen alueelliselle opiskeluhooltosuunnitelmalle.

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa (esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus) koskevan määräyksen mukainen opiskeluhooltosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten koulujen toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhooltopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan¹⁶. Lahden kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026–2028 on osa Lahden kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa. Suunnitelma tulee rakentumaan alueellisen suunnitelman hyte-kärkien osallisuus ja yhteisöllisyys, mielen hyvinvointi, arjen turvallisuus ja terveelliset elintavat ja päihteettömyys tavoitteiden ja toimenpiteiden pohjalta.

Perusopetukseen valmistava opetus

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opiskeluhoollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa opiskeluhoollossa. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oppilaalla on oikeus opetukseen osallistumisen edellyttämään maksuttomaan opiskeluhooltoon. Opiskeluhoolltoa toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen ¹⁷, kuten perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa. Osallisuuden varmistamiseksi huolehditaan tarvittavista tulkintapalveluista.

¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹⁴ Terveystenhuoltolaki 15 a § (378/2022)

¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 §

Lahdessa perusopetukseen valmistavaa opetusta järjestetään peruskoulujen yhteydessä ja valmistavan opetuksen oppilaita kohdellaan yhdenvertaisesti perusopetuksen oppilaiden kanssa. Lahden perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelma kattaa sekä perusopetuksen että perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden opiskeluhoitotyön.

Koulukohtaisesti kuvattavat asiat

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on koulukohtaisesti kuvattuina asiakokonaisuudet 1–5¹⁸:

1. *Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista*
2. *Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi*
3. *Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)*
4. *Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa*
5. *Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma*

Lahden perusopetuksessa koulukohtaisesti koottavat sisällöt kuvataan opiskeluhoollon vuosikellon muodossa (Liite 1). Vuosikellon on tarkoitus auttaa opiskeluhoitotyön suunnittelussa ja toteuttamisessa. Koulujen toimenpiteet kuvataan vuosikellon pohjalta kunkin koulun omaan lukuvuosisuunnitelmaan osaksi koululla tehtävää työtä. Tällä pyritään opiskeluhoitotyön käytänteiden ja näkyvyyden vahvistamiseen koulujen arjessa. Koulun kriisisuunnitelma on osa koulun turvakansiota.

¹⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

*Opiskeluhuollon kokonaistarvetta arvioidaan keräämällä kouluittain tiedot opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja hyvinvointialueen ilmoittama arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut). Tiedot ilmoitetaan opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilöttyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määrääjassa.*¹⁹

Opiskeluhuollon palveluissa yhtä kuraattoria kohden voi olla enintään 670 oppilasta ja yhtä psykologia kohden 780 oppilasta²⁰. Kuraattoreiden sitovat mitoitukset tulivat voimaan 1.1.2022 ja psykologiensa mitoitukset 1.8.2023. Lastenneuvolassa suositeltu lapsimäärä on terveydenhoitajilla 320 ja lääkärillä 2270. Kouluterveydenhuollossa suositeltu oppilasmäärä on terveydenhoitajalla 460 ja lääkärillä 2100.

Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta kootaan kouluilta. Siihen sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Arvio ilmoitetaan henkilöttyövuosina. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, oppilaskohtaisia tukitoimia saavien ja maahanmuuttotasaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

Lahdessa arvio suhteutetaan opiskeluhoitopalveluiden psykologeja ja kuraattoreita koskeviin sitoviin mitoituksiin ja terveydenhoitajien osalta mitoitussuosituksiin.

Lisäksi kokonaistarpeen arvioinnissa voidaan hyödyntää esimerkiksi tietoa opiskeluhoitopalveluiden asiakkuuksien määräaikaisten toteutumisesta, koulun eri toimipisteiden määrästä ja asuinalueen erityispiirteistä. Arviossa voidaan hyödyntää myös muita tietoja, kuten opetuksen järjestämiseen liittyviä tilastoja. Koulujen opiskeluhoitoryhmät käyttävät opiskeluhuollon kokonaistarpeen arvion pohjana ensisijaisesti viimeisimmän kouluterveyskyselyn tuloksia ja muita lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavia seurantatietoja.

Lahden perusopetuksen koulujen henkilöttyövuosina ilmoitetut arviot opiskeluhuollon kokonaistarpeesta kerätään perusopetuksen johtoryhmän Teams-kanavalle perustettuun kansioon ja niitä hyödynnetään yhteistyöneuvotteluissa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluiden kanssa.

Syksyllä 2025 peruskouluista kootuissa arviossa opiskeluhoitopalveluiden kokonaistarpeeksi 1.8.2025 alkaen ilmoitettiin yhteensä 22,26 terveydenhoitajan, 15,44 kuraattorin, 14,13 psykologin ja 4,71 koululääkärin henkilöttyövuotta.

¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 16 § (1326/2010)

²⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/ 2013 9 a§

Arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen (terveydenhoitajan, kuraattorin, psykologin ja lääkärin) henkilötövuodet. Tieto kerätään hyvinvointialueelta.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitopalvelut yksikkö ilmoittaa Lahden opiskeluhoitosuunnitelmaa varten käytössä olevat kouluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalveluiden resurssit henkilötövuosina ammattiryhmittäin.

Syksyllä 2025 Päijät-Hämeen hyvinvointialueen opiskeluhoitopalvelut yksikkö ilmoitti Lahden kaupungin perusopetuksen käytettävissä olevan 24,7 kouluterveydenhoitajan, 18,8 kuraattorin, 12,2 psykologin (lisäksi psykologiresurssia täydennetään ostopalveluilla) ja 1,8 koululääkärin henkilötövuotta.

Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä²¹. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista²².

Oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt

Opiskeluhoitoryhmässä käsitellään kouluterveyskyselyn koulukohtaisia tuloksia Lahden kouluterveyskyselyn toimintamallin mukaisesti. (LIITE 3) Move! -mittausten tulokset käsitellään Move! -polun Lahden mallin mukaan (LIITE 4). Lisäksi muita hyvinvointia ja terveyttä kuvaavia mittareita (esimerkiksi TEA-viisari) tarkastellaan opiskeluhoollon vuosikellosuunnitelman mukaisesti.

Opiskeluhoitoryhmissä käsitellään kriisisuunnitelmat ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävät mallit. Samalla sovitaan, miten tiedottaminen toteutetaan koulun henkilöstölle, oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä yhteistyötahoille.

Lahden kouluissa on käytössä Mitä kuuluu -toimintamalli, jonka toteuttamisen, tulosten käsittelyn ja huoltajille tiedottamisen käytänteet käydään läpi opiskeluhoitoryhmässä vuosittain (Liite 2). Mitä kuuluu -toimintamallin mukaisesti opiskeluhoitoryhmä tekee yhteistyötä koulun jokaisen luokan kanssa lukuvuoden aikana. Luokan hyvinvointitilannetta

²¹ 70 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

²² 71 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

tarkastellaan kyselyllä, jonka avulla tunnistetaan luokan vahvuuksia ja kehittämien kohteita. Työskentelytavat suunnitellaan kouluittain luokkien hyvinvoinnin kartoittamiseksi – oppilaat ja huoltajat osallistaen. Keskeinen menetelmän tavoite on luoda moniammatillisena ja osallistavana yhteistyönä kerätyn kokemuksellisen tiedon pohjalta ennaltaehkäiseviä ja ryhmien hyvinvointia ja toimintaa tukevia toimintamalleja sekä sitouttaa ryhmiä toimimaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Opiskeluhoitoryhmät arvioivat vuosittain omaa toimintaansa Päijät-Hämeessä käytössä olevan seudullisen itsearviointimenetelmän avulla.

Koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Koulun opiskeluhoitoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja sillä on nimetty **johtaja**, useimmiten koulun rehtori tai apulaisrehtori. Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä koostuu sovitusta koulun henkilöstön ja opiskeluhoitopalveluiden edustajista. Yleisimmin opiskeluhoitoryhmään kuuluvat rehtori tai apulaisrehtori, opiskeluhoollon psykologi ja kuraattori, kouluterveydenhoitaja, opinto-ohjaaja, erityisopettajia sekä oppilaiden ja huoltajien edustus. Opiskeluhoitoryhmässä voi olla myös muita jäseniä, esimerkiksi koulunuorisotyöntekijä. Jokaisesta opiskeluhoitoryhmän tapaamisesta kirjoitetaan **muistio**, joka tulee olla sekä koulun henkilöstön että opiskeluhoitoryhmän jäsenten saatavilla yhteisesti sovitussa paikassa.²³

Opiskeluhoollon tiedolla johtamisen välineitä, kuten vuosikelloa, tiedonkeruumittareita ja niiden läpikäymisen prosesseja (kouluterveyskyselyt, TEA-viisari, OPA, poissaolojen seuranta, Move!-mittaukset, luokkakohtaisessa työskentelyssä Mitä kuuluu -toimintamalli) ja opiskeluhoollon itsearviointi, on kehitetty opiskeluhoitotyön vahvistamiseksi ja yhtenäistämiseksi soveltuvien osien. Opiskeluhoitoryhmä suunnittelee vuosikellon avulla lukuvuosittaista toimintaansa hyödyntäen käytössä olevia terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin mittareiden tuloksia suunnittelun pohjana. Opiskeluhoitoryhmässä käsitellään suunnitellusti kouluterveyskyselyn tulokset, kriisisuunnitelmat ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävät mallit. Vuosikello sisältää sekä opiskeluhoitoryhmän omaan työskentelyyn kuuluvia asioita että myös koulussa toteutettavaa hyvinvointiin tähtäävän yhteisöllisen työn muotoja ja samalla sen avulla raamitetaan yhteistyötä muiden sidosryhmien kanssa. Opiskeluhoitoryhmän **toimintaa arvioidaan** vähintään kerran lukuvuodessa. Lahdessa arviointivälineenä toimii opiskeluhoollon itsearviointikysely, joka on toteutettu zef-pohjaisena.

Yhteisöllisen opiskeluhoitoryhmän keskeisiä tehtäviä Lahdessa

- ✓ koko koulua koskevan yhteisöllisen hyvinvointityön sekä opiskeluhoitoryhmän oman työskentelyn koordinointi, suunnittelu, arviointi ja kehittäminen Lahden perusopetuksen opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti
- ✓ oppilaiden ja huoltajien osallistumisen mahdollistaminen opiskeluhoito- ja hyvinvointityöhön yleensä

²³ 72 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § (1501/2016)

- ✓ opiskeluhuollon vuosittaisten aikataulujen suunnittelu (vuosikello ja kirjaaminen lukuvuosisuunnitelmaan)
- ✓ opiskeluhollosta tiedottaminen
- ✓ Mitä kuuluu -prosessin toteuttaminen: kyselyt, tulosten käsittely, tiedottaminen huoltajille
- ✓ oppimisympäristön kehittäminen (esim. myönteisen ryhmäytymisen tukeminen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen, työrauhan tukeminen)
- ✓ mm. poissaoloihin, kiusaamiseen, häirintään, väkivaltaan ja syrjimiseen liittyvien toimintamallien noudattaminen, perehdytys, tiedottaminen ja arviointi
- ✓ kodin ja koulun välisen opiskeluhoollollisen yhteistyön kehittäminen ja seuranta
- ✓ opiskeluhuollon suunnitteluun ja arviointiin tarvittavan tietopohjan kokoaminen ja sen hyödyntäminen, esim. kouluterveyskysely, luokkien ilmapiirikyselyt ja huoltajille suunnatut kyselyt
- ✓ hyvinvointityö ja yhteistyön koordinointi koulun ulkopuolisten tahojen kanssa
- ✓ lakisääteisten hyvinvointiin liittyvien muiden mahdollisten suunnitelmien laadinta

Poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmallinen seuranta ja poissaoloihin puuttuminen

Perusopetuslain 26 § (628/1998) velvoittaa opetuksen järjestäjiä ennaltaehkäisemään, puuttumaan ja seuraamaan systemaattisesti peruskouluikäisten oppilaiden poissaoloja ja ilmoittaa oppilaan luvattomista poissaoloista oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Poissaolojen ennaltaehkäisyä, niiden seuranta ja poissaoloihin puuttumista on kuvattu myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (luvut 4.2, 5.1 ja 5.6). Lahdessa on käytössä Päijät-Hämeen seudullinen poissaoloihin puuttumisen malli perusopetuksessa, jossa on kuvattuna poissaolojen ennaltaehkäisy, niiden seuranta ja poissaoloihin puuttumisen periaatteita. Malli korostaa ennaltaehkäisyn ja kouluun kiinnittävän yhteisöllisen opiskeluhoitotyön tärkeyttä. Koulupoissaoloja tulee seurata säännöllisesti ja niihin on puututtava oikea-aikaisesti, jotta oppilaat saavat riittävän ja oikeanlaisen tuen oppimiseen, koulunkäyntiin ja hyvinvointiin.

Koulun henkilöstön perehdyttäminen ja yhteiset keskustelut koulun toimintatavoista sekä oppilaiden ja huoltajien tiedottaminen poissaoloihin puuttumisen mallista ja toimintatavoista mahdollistavat toimivan yhteistyön sekä tukevat kouluissa tehtävää työtä poissaolojen parissa.

Päijät-Hämeen poissaoloihin puuttumisen malli: Perusopetuksen sitouttava koulu yhteisötyö

Poissaolojen ennaltaehkäisyssä ja oppilaiden koululäsnäolon tukemisessa tavoitteena on vahvistaa koulun kohtaavaa, yhteisöllistä ja osallistavaa toimintakulttuuria sekä turvallista kouluilmapiiriä, joka tukee oppilaiden oppimista, säännöllistä koulunkäyntiä ja hyvinvointia. Ennaltaehkäisevä, yhteisöllinen työ edellyttää systemaattista suunnittelua ja siihen kohdennettua resurssia. Oppilaiden koululäsnäoloa tukevat toimet tulee kirjata opiskeluhoitotyön vuosikelloon ja koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Opiskeluhoitoryhmän tehtäviin kuuluu opiskeluhoitotyön koordinointi, vastuutehtävien jakaminen, toteutuneen toiminnan arviointi sekä poissaolotiedon hyödyntäminen ehkäisevien toimintatapojen kehittämisessä ja poissaoloihin oikea-aikaisessa puuttumisessa.

Lahden perusopetuksen kouluissa seurataan oppilaiden poissaoloja säännöllisesti osana yhteisöllistä ja yksilökohtaista opiskeluhoitotyötä. Poissaolojen systemaattinen seuranta on jo itsessään toimenpide, jolla voidaan ehkäistä poissaolojen syntymistä ja lisääntymistä. Poissaoloja tulee tarkastella kokonaisvaltaisemmin poissaoloihin puuttumisen mallin mukaisesti viisi kertaa vuodessa yhteisölliseltä tasolla opiskeluhoitoryhmissä. Kouluilla tulee olla kuvattuna toimintatavat poissaolotietojen kirjaamiseen, keräämiseen ja käsittelyyn. Opettajat seuraavat oppilaiden poissaoloja säännöllisesti ja puuttuvat niihin tarvittaessa yhteisen toimintatavan mukaisesti. Oppilaiden poissaoloja tulee tarkastella myös koulu-, luokka-aste ja luokkatasoilla osana suunnitelmallista opiskeluhoitotyötä. Poissaolojen tarkastelu auttaa tunnistamaan oppilaat, jotka tarvitsevat tukea, ja varmistaa, että toimenpiteet ovat oikea-aikaisia. Poissaolotieto auttaa myös tunnistamaan laajempia yhteisötason haasteita ja tukee suunnitelmallista monialaista työskentelyä myös esimerkiksi luokkien parissa.

Oppilaiden poissaoloihin puututaan poissaolojen syistä riippumatta riittävän varhain ja oikea-aikaisesti. Oppilaan poissaoloihin puuttumisessa on tärkeää keskustella asiasta oppilaan ja huoltajien kanssa, jotta saadaan muodostettua kokonaiskuva oppilaan tilanteesta. Koulun on hyvä tarjota tukea poissaolojen aiheuttamiin oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyviin haasteisiin jo varhaisessa vaiheessa, jotta vältetään hankalien poissaolokierteiden syntymiseltä.

Poissaolojen lisääntyessä ja ongelmallisiin poissaoloihin puuttumisessa tarvitaan usein monialaista yhteistyötä ja poissaolojen taustasyiden tarkempaa selvittelyä. Kouluilla tulee olla sovittuna yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön toimintatavoista. Eri ammattiryhmien keskinäinen matalan kynnyksen konsultaatio on tärkeää monialaisessa yhteistyössä. Tarvittaessa kootaan monialainen asiantuntijaryhmä tukemaan oppilaan oppimista, koulunkäyntiä ja hyvinvointia. Lisäksi yhteistyöhön voidaan kutsua koulun ulkopuolisia toimijoita.

Perusopetuslakiin kirjattu muutos koulupoissaoloihin liittyen on voimassa 1.8.2023 alkaen.²⁴ Poissaolojen ehkäisemisestä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta määrätään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvuissa 5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä ja 5.6 Paikallisesti päätettävät asiat. Lahdessa otetaan käyttöön Sitouttava kouluyhteistyö -hankkeessa kehitetty Päijät-Hämeen poissaoloihin puuttumisen malli, joka on julkaistu 04/2023 perustuen perusopetuslain ja perusopetuksen opetusperusteiden suunnitelmaan tehtyihin muutoksiin. Mallissa on kuvattu ennaltaehkäisyä, kohdennettujen toimien ja vahvan tuen tasot ja sen mukaisesti kaikkiin poissaoloihin puuttuminen on tärkeää. [Päijät-Hämeen poissaoloihin puuttumisen malli \(peda.net\)](https://peda.net/Pajjat-Hameen-poissaoloihin-puuttumisen-malli)

Lahden perusopetuksessa poissaoloihin puuttumisen painopiste on mallin mukaisesti koululäsnäolon tukemisessa, varhaisessa puuttumisessa sekä oppilaiden ja huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistamisessa. Koulun henkilöstö on tärkeä perehdyttää ja huoltajia tiedottaa ennaltaehkäisevistä ja puuttumiseen liittyvistä toimintatavoista.

Poissaolojen ehkäisyssä tavoitteena on vahvistaa koulun toimintakulttuuria, jolla edistetään oppilaiden oppimista, osallisuutta ja kouluun kiinnittymistä tukevia ratkaisuja. Ennaltaehkäisevä yhteisöllinen työ vaatii ennakkoivaa suunnittelua ja siihen kohdennettua resurssia. Läsnäoloa tukevien toimien kiinnittäminen opiskeluhoitotyön vuosikelloon ja koulun lukuvuosisuunnitelmaan, toiminnan koordinointi ja vastuutehtävien jakaminen, toteutuneen poissaoloja ennaltaehkäisevän yhteisöllisen toiminnan arviointi sekä kerätyn poissaoloihin liittyvän tiedon hyödyntäminen ovat opiskeluhoitotyön keskeisiä tehtäviä poissaolojen ehkäisevien toimien kehittämisessä.

Päijät-Hämeen **puuttumisen mallin** mukaisesti poissaoloja seurataan Lahden perusopetuksen kouluissa suunnitelmallisesti neljä kertaa vuodessa. Koululla on kuvattuna toimintatavat poissaolotietojen keräämiseen ja käsittelyyn. Poissaolomäärien tarkastelun yhteydessä käsitellään myös koulussa toteutuneita varhaisen puuttumisen keinoja. Lahdessa tarkistuspisteet ovat lokakuussa, joulukuussa, helmikuun lopussa, huhtikuussa sekä toukokuussa. Koulussa on sovitut käytänteet poissaoloihin puuttumisen toimintatapojen tiedottamisesta, jotta sekä oppilailla että huoltajilla on selkeä kuva prosessista. Oppilaiden poissaoloihin puuttumisen oikea-aikaisuus sekä eri ammattiryhmien keskinäinen matalan kynnyksen konsultaatio on tärkeää monialaisessa yhteistyössä. Oppilaan poissaolotilanteiden selvittelyssä on tärkeää kartoittaa poissaolojen taustasyitä ja tehdä monialaista strukturoitua yhteistyötä sovittujen yhteistyökäytänteiden mukaisesti.

²⁴ Perusopetuslaki 26§

Koulun ja kodin välisessä **poissaoloihin liittyvässä viestinnässä** on tärkeä painottaa kannustavaa ja tukea tarjoavaa lähestymistapaa. On tärkeää, että luokanopettaja tai muut oppilasta opettavat aikuiset ilmoittavat oppilaan luvattomista poissaoloista välittömästi huoltajalle ²⁵. Kun poissaolot ovat toistuvia tai luvattomia poissaoloja on useampia, on luokanopettajalla velvollisuus olla yhteydessä kotiin ja käydä keskustelu asiasta viipymättä. Koulun on hyvä tarjota tukea poissaolojen aiheuttamiin oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyviin haasteisiin jo varhaisessa vaiheessa. Lisäksi opiskeluhuollon konsultaatiota tulee hyödyntää jo varhaisessa vaiheessa ja myös monialainen asiantuntijaryhmä tai verkostopalaveri muiden oppilasta tukevien toimijoiden kanssa ovat tärkeitä varhaisenkin puuttumisen menetelmiä poissaolojen mahdollisten taustasyiden selvittämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi.

Nikotiinituotteiden (tupakka, sähkösavuke, nikotiinipussi) ja muiden päihteiden (alkoholi ja huumeet) käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Ehkäisevät toimet. Koulun tavoitteena on tukea oppilaiden terveellistä elämää. Oppilaita tuetaan omaksumaan sellaisia myönteisiä arvoja ja asenteita, joihin ei kuulu päihteidenkäyttöä. Päihteiden käyttöön liittyviä terveydellisiä ja muita haittatekijöitä käydään läpi oppilaan kouluaikana ikäkauden huomioon ottaen usean eri oppiaineen tunneilla erityisesti terveystiedossa. Koulu voi myös pyytää ulkopuolisia asiantuntijoita keskustelemaan päihteistä oppilaiden kanssa.

Kouluterveydenhuollon terveystarkastuksissa ja -tapaamisissa otetaan päihteet puheeksi oppilaiden kanssa ikätason mukaisesti. Yläkoululaisten päihteiden käytön kartoituksessa käytetään nuorten päihdemittari ADSUME: a. Kartoitus tehdään kaikille kahdeksaslukkalaisille osana laajaa terveystarkastusta. Tarkoituksena on auttaa nuorta itseään ja kouluterveydenhuollon henkilöstöä tunnistamaan ja arvioimaan nuoren päihteiden käyttöä, jotta tilanteeseen osattaisiin puuttua ja nuori saisi apua mahdollisimman varhain.

Puuttumisen mallit. Perusopetuksen päihteisiin (alkoholi ja huumeet) sekä nikotiinituotteisiin (tupakka, sähkösavuke, nikotiinipussi) puuttumiseen on tehty mallit, joiden mukaan kouluilla toimitaan. Tarkoituksena on myös puuttua tilanteeseen, jos oppilaasta herää huoli, vaikka hänellä ei olisi koulupäivän aikana päihteiden käyttöä. Myös ilmiöihin puututaan. Mallit ovat nähtävillä alla olevista linkeistä.

[Päihteet \(alkoholi, huumeet\) puuttumisen toimintamalli perusopetuksessa](#)

[Nikotiinituotteet \(tupakka, sähkösavuke, nikotiinipussit\) puuttumisen toimintamalli perusopetuksessa](#)

[Kun huoli herää, päihteiden tai nikotiinituotteiden käytöstä tai ilmiöstä puuttumisen toimintamalli perusopetuksessa](#)

Lisätietoa: [Päihteet ja muut riippuvuudet - Lahti](#)

²⁵ Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022)

Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa

Kouluyhteisön ja -ympäristön on suojattava terveyttä. Hyvät työ- ja opiskeluolosuhteet luovat edellytykset koko opiskeluyhteisön hyvinvoinnille, työ- ja opiskelukyvyn säilyttämiselle sekä tulokselliselle oppimiselle²⁶.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Tehtävää toteutetaan oppilaitosten tarkastuksilla kolmen vuoden välein (terveydenhuoltolaki 1326/2010). [Terveidenhuoltolaki | 1326/2010 | Lainsäädäntö | Finlex](#)

Työolot tutkitaan ja työsuojelutarkastus tehdään joka kolmas vuosi työsuojeluviranomaisten aloitteesta. Tarkastuksesta laaditaan raportti ja samoin todetuista puutteista ja niiden korjaamisesta laaditaan suunnitelma. Arvioinnissa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Muiden viranomaisten toimesta tarkastuksia suoritetaan heidän omien aikataulujen ja tarkastusvälien puitteissa.

Kouluyhteisön ja -ympäristön tulee olla terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettisesti viihtyisä. Fyysiset työolot, kuten sisäilman laatu, koulutyön ergonomia, tapaturmavaarat, kalusteiden, sosiaalilojen, säilytystilojen ja koulun siivouksen asianmukainen taso huomioidaan tarkastuksessa. Tarkastuksessa tulee käydä läpi opiskeluhuoltosuunnitelma.

²⁶ Terveidenhuoltolaki (1326/2010) 16 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi - yksilökohtainen opiskeluhoito

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan hyvinvointialueen tuottamia opiskeluhoollon kouluterveydenhuolto-, kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä²⁷. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja

oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea. Yksilökohtainen opiskeluhoito on vapaaehtoista ja se perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen²⁸. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuihin hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti²⁹. Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä³⁰

Oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin

Opiskeluhoitopalveluiden työ on jaettu alueellisesti. Alueen terveydenhoitajat, kuraattorit ja psykologit muodostavat tiimin. Kaikille kouluille on nimetty omat opiskeluhoollon terveydenhoitajat, kuraattorit ja psykologit sekä koululääkäri. Kouluilla on käytössään myös vastaavan kuraattorin palvelut.

Opetuksen järjestäjä ja koulut vastaavat siitä, että koulun henkilökunnalla, oppilailla ja heidän huoltajillaan on tieto koulun opiskeluhoitopalveluista, ajantasaisista yhteystiedoista ja yhteydenoton käytänteistä. Koulun henkilökunnalla on velvollisuus ohjata oppilas hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon etuuksia ja palveluja³¹.

Oppilaan oikeus opiskeluhoollon palveluihin

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun oppilas on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelu on järjestettävä samana tai seuraavana päivänä³². Mahdollisuus on järjestettävä myös oppilaan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. Arvion tuen tarpeesta ja kiireellisyydestä tekee asianomainen kuraattori tai psykologi yhteistyössä oppilaan ja/tai

²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §

²⁸ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §

³⁰ EU:n tietosuoja-asetus (679/2016), tietosuoja-laki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22 § (377/2022) ja 23 §, perusopetuslaki 40 § (1288/2013), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785) ja laki sosiaalihoollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812)

³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 §

³² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 15 §

huoltajan kanssa. Määrääjät eivät koske psykologien kognitiivisia tutkimuksia. Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella oppilaalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa oppilas on ohjattava saamaan muita opiskeluhoollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa.

Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus päästä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Samoin on varmistettava mahdollisuus saada yhteys terveydenhoitajaan saman päivän aikana. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä tarpeelliseksi todettuun hoitoon pääsy on järjestettävä terveydenhuoltolain 51 a ja 51 b säädetyin mukaisesti.

Koulun työntekijän arvio opiskeluhoolltopalveluiden tarpeesta

Jos koulun työntekijä arvioi, että oppilas tarvitsee opiskeluhoolltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhoollon terveydenhoitajaan, psykologiin tai kuraattoriin yhdessä oppilaan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot (vrt. Kuva 3). Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä, oppilaalle on annettava tieto yhteydenotosta ja mahdollisuus keskustella yhteydenottoon liittyvistä syistä edellä mainitussa määrääjässä. Oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhoollon työntekijään, jollei opiskeluhoolltolain 18 §:n 2 momentissa tai muussa laissa säädetä toisin.³³

Muut oppilaan koulunkäynnin tukemiseen osallistuvat tahot koulussa

Koulussa voi työskennellä määräämääräisesti erilaisia hanketyöntekijöitä tai esim. nuorisotyöntekijöiden työstä osa voi tapahtua koulun tiloissa. Kaikissa lahtelaisissa yläkouluissa toimii koulunuorisotyöntekijä, joka osallistuu myös yhteisölliseen opiskeluhoolltotohön ja toimii yhteisöllisen opiskeluhoolltoryhmän jäsenenä. Koulunuorisotyöntekijä tekee hyvinvointia edistävää työtä yhteisöllisen työn ohella myös mahdollisesti tarvittaessa ryhmä- ja yksilötasolla. Opiskeluhoolltotohössä varmistetaan, että työn- ja vastuunjako eri toimijoiden kesken on selkeä. Hanketyö suunnitellaan aina koulun henkilöstön kanssa siten, että se tukee koulun muuta hyvinvointia edistävää toimintaa.

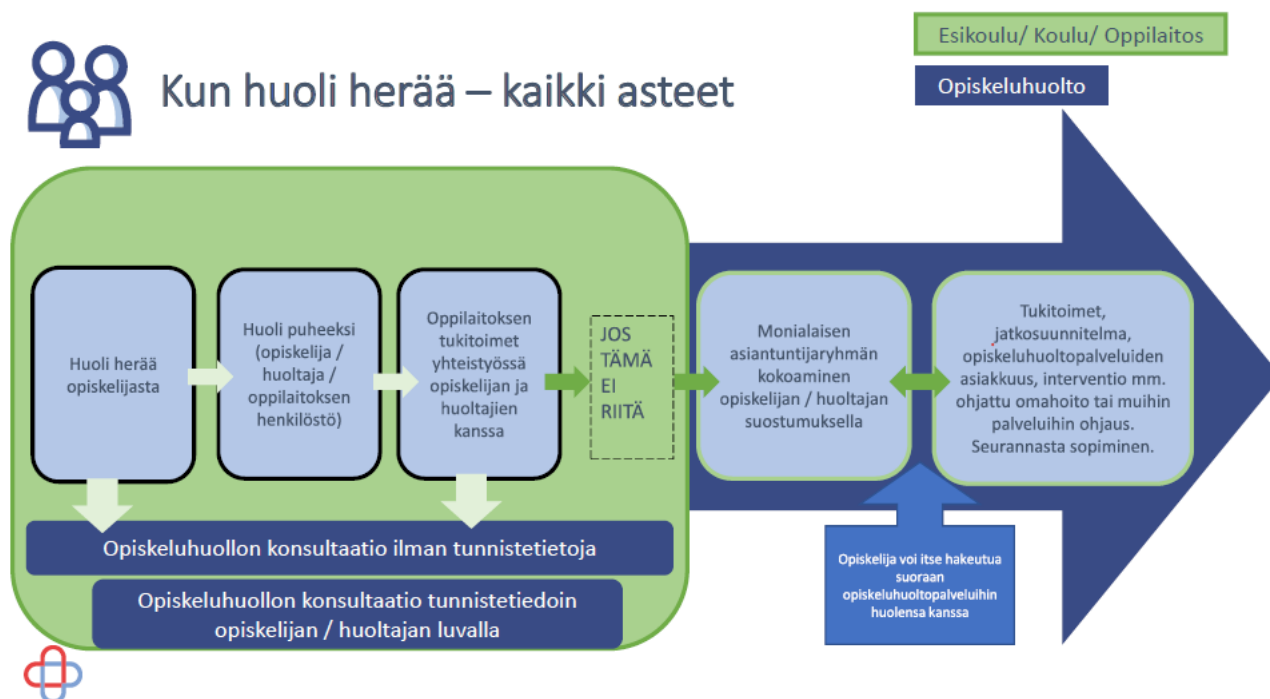
Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Monialainen asiantuntijaryhmä ³⁴ kootaan oppilaan tai hänen huoltajansa suostumuksella yksittäisen oppilaan tuen tarpeen selvittämiseksi, opiskeluhoolltopalveluiden järjestämiseksi tai muihin palveluihin ohjaamisen selvittämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoolltopalveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan ja

³³ (Oppilas- ja opiskelijahuolltolaki 1287/2013 16§ ja 18§ muutos 25.5.2022/377)

³⁴ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuolltolaksi 67/2013 Oppilas- ja opiskelijahuolltolaki 19 §

siihen voidaan kutsua tarvittaessa myös tarpeelliseksi katsottuja muita verkostoyhteistyön tahoja. (ks. Kuva 3).

Kuva 2. "Kun huoli herää" -prosessi eli puheeksi ottamisen, konsultaation ja monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamisen prosessit

Ryhmän koollekutsuja voi konsultoida tarvittaessa rehtoria ja/tai tarvittavia opiskeluhuoltopalveluiden edustajia ennen asiantuntijaryhmän kokoamista mm. ryhmän kokoonpanosta. Ennen monialaisen asiantuntijaryhmän jäseneksi nimeämistä tulee koollekutsujan sopia oppilaan ja huoltajan kanssa asiantuntijaryhmän kokoonpanosta. Ryhmän kokoonpanosta ja työskentelyn aloittamisesta voidaan sopia suullisesti, mutta ensimmäisessä kokoontumisessa pyydetään suostumus kirjallisesti, Lahden kouluissa kirjaus tehdään opiskeluhuoltokertomuksen kansilehdelle. Opiskelija sekä tilanteen mukaan huoltaja(t) osallistuvat monialaiseen asiantuntijaryhmään.

Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö tiedottaa sovitusti opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat ja sovitut järjestelyt tarvittaville henkilöille, esimerkiksi rehtorille.

Opiskeluhuoltokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltorekisterille

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä monialaisessa asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Lain edellyttämiä³⁵ kirjattavia asioita ovat:

- ✓ Oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- ✓ kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- ✓ kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- ✓ asian aihe ja vireille panija
- ✓ oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset, toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä nykyiset ja aiemmat tukitoimet
- ✓ tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- ✓ toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot

Mikäli sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu. Opiskeluhuoltokertomukset sekä muut opiskeluhuollon tehtävissä laaditut ja saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon rekisteriin eli opiskeluhuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää opiskeluhuoltorekisteriä. Rekisteriseloste on nähtävillä Lahden kaupungin verkkosivuilla.

Opiskeluhuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Niitä voidaan käyttää ainoastaan yksittäisen oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseen tai toteuttamiseen ellei laissa muuta säädetä.

Tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Koulun on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavan työpäivän ajaksi, järjestetään tarvittavat opiskeluhuoltopalvelut³⁶.

Opiskeluhuoltopalveluiden vastaanottaminen on yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämisen mukaisesti aina oppilaalle vapaaehtoista. Myös muilta osin sovelletaan yksilökohtaisen opiskeluhuollon aiemmin kuvattuja käytänteitä: Opettaja huolehtii kurinpitotangaistuksen ja opetuksen epäämisen yhteydessä tiedonkulusta koulun ja kodin välillä sekä tarvittaessa konsultoi opiskeluhuoltoa ja muita tarvittavia tahoja ja / tai kokoaa monialaisen asiantuntijaryhmän. Koulu kuvaa oman käytänteensä siitä, miten kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen epäämisen yhteydessä toimitaan. Toimintatapa on koululla sovittu ja sitä noudatetaan yhtenäisesti.

³⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § (377/2022) ja 21 §

³⁶ Perusopetuslaki 36 § 3 mom. ja 36 h § (163/2022)

Määräaikaisesta erottamisesta päättää Lahden sivistyslautakunta. Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen edustuksesta käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa säädetään lastensuojelulaissa: Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee olla edustettuna lapsen tekemäksi ilmoitetun rangaistavan teon esitutkinnassa ja tuomioistuinkäsittelyssä sekä käsiteltäessä oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista koskevaa asiaa opetustoimessa vastaavassa toimielimessä, jollei sosiaalihuollosta vastaava toimielin arvioi läsnäolon olevan ilmeisen tarpeetonta.

Opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet koulussa³⁷

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy oppilaan hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen ja terveydentilan arvioimisen lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvoinnin selvittely kokonaisvaltaisesti ja siihen kutsutaan mukaan oppilaan molemmat huoltajat. Tarkastusta varten oppilas täyttää terveystarkastuslomakkeen ja vanhemmat terveystarkastuksen esitietolomakkeen.

Luokanopettaja tai -valvoja antaa kouluterveydenhuollolle oman arvionsa oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Asetuksen 338/2011 (Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta) 7 §:n mukaisesti laajaan terveystarkastukseen sisällytetään huoltajan kirjallisella suostumuksella opettajan arvio oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista koulussa. Arviossa on oltava tiedot, jotka ovat tarpeellisia terveyden- ja sairaanhoidon tai tuen tarpeen arvioimiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lomakkeen käyttöönotosta sovitaan terveydenhuollon ja opetustoimen yhteistyössä.

Tarkastusten käytännön toteutus sovitaan koulukohtaisesti opiskeluhuollon yhteistyönä. Lomakkeen käyttöön liittyvät asiat, kuten lomakkeen kulku ja aikataulut, käydään koululla läpi yhdessä kouluterveydenhuollon ja tarkastettavien luokkien opettajien tai luokanvalvojien kesken. On tärkeää, että kaikki osaavat tarvittaessa vastata huoltajien ja oppilaiden kysymyksiin lomakkeesta. Lomakkeen käyttöön voidaan yhdistää vanhempaintapaamisia tai muita yhteistyötilanteita, mikäli se on aikataulullisesti mahdollista. Ennen tarkastusten alkua käytävä kouluterveydenhuollon ja opettajan/luokanvalvojan välinen keskustelu luokan tilanteesta yleisellä tasolla auttaa suuntaamaan terveystarkastusten sisältöä oikein.

- Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan kaikki edellä mainitut kyselyt ja niissä esille tulevat asiat käydään läpi oppilaan ja vanhempien kanssa. Opettajan arvio -lomakkeelle kirjattu palaute terveystarkastuksesta annetaan opettajalle koululla sovitun käytännön mukaisesti. Palaute voidaan antaa vain oppilaan (ja huoltajan) kirjallisella suostumuksella. Muuten kaikissa käynneissä tehdään yksilöllinen

³⁷ 83 Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 7 §

suunnitelma ja tiedonjako sovitaan yksilöllisesti yhdessä oppilaan (ja tarvittaessa huoltajan) kanssa.

Tietojen luovuttaminen kouluterveydenhuollosta tapahtuu aina tietosuojalainsäädännön mukaisesti: kirjallisella suostumuksella tai lakiin perustuen (esim. perusopetuslaki ja lastensuojelulaki). Oppilaan potilasasiakirjaan kirjataan mitä tietoa on siirretty, kenelle ja millä perusteella (suostumus tai säädösperuste). Allekirjoitetut tiedonsiirtoluvat säilytetään alkuperäisinä. Linkki tarkempiin ohjeisiin: [Oppilaan oppiminen ja hyvinvointi koulussa -lomake - Käyttöohje kouluterveydenhuoltoon ja opettajille.pdf](#)

Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Vanhempien velvollisuus on kertoa koulussa lapsen opettajalle ja avustajalle lapsen sairauksista ja niiden hoidosta. Lapsen sairaus saattaa vaatia erityistoimenpiteitä, mutta erityisjärjestelyt on aina sovittava koulussa lapsi- ja perhekohtaisesti yhteisymmärryksessä kodin ja koulun kanssa.

Kun lapsella on vakava tai pitkäaikainen sairaus, on koulussa sovittava hoitoneuvottelu, johon osallistuvat vanhempien sekä opettajan ja avustajan lisäksi hoidosta vastaavan tahon edustaja. Hoitoneuvottelussa tarkastellaan ja selvitetään lapsen selviytymistä koulussa ja hänen mahdollisesti vaatimiaan erityisjärjestelyjä (kuten lääkitys) sekä kirjataan hoitoneuvottelun tulos erilliseen sopimukseen. Kouluneuvotteluihin pyydetään paikalle kouluterveydenhoitaja ja tarvittaessa myös koululääkäri.

Kun lapsi aloittaa koulunkäynnin, järjestetään hoitoneuvottelu jo keväällä, jotta tarpeelliset erityisjärjestelyt ehditään suunnitella. Hoitoneuvottelu sovitaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun lapsella on todettu vakava tai pitkäaikainen sairaus, joka vaikuttaa lapsen vointiin koulussa. Hoitoneuvottelua voi ehdottaa myös koulun henkilöstö, kun lapsen voinnissa ja jaksamisessa tapahtuu havaittavia muutoksia.

Jokaisen aikuisen on velvollisuus auttaa parhaan kykynsä mukaan, jos lapselle koulussa tulee hätätilanne kuten epilepsia-kohtaus, insuliinishokki tai vakava allerginen reaktio. Terveystieteiden ammattilaisen tietämystä tai taitoa ei silloin edellytetä.

Erityisruokavalion toteuttaminen edellyttää selkeää ja täsmällistä tietoa ruokavaliosta kaikkien toimijoiden kesken. Terveystieteisiin syihin perustuva erityisruokavalio vaatii lääkärin, ravitsemusterapeutin tai terveydenhoitajan allekirjoittaman todistuksen. Todistuslomake löytyy Päijät-Hämeen Ateriapalveluiden verkkosivuilta ja se toimitetaan terveydenhoitajan kautta Päijät-Hämeen ateriapalveluihin.

Pysyvistä erityisruokavalioista (gluteeniton ruokavalio, diabeetikon ruokavalio ja laktoositon ruokavalio) todistus toimitetaan vain kerran. Lapsen siirtyessä esiopetuksesta kouluun, tulee todistus uusia kouluruokailua varten.

Vaikeissa allergioissa tulee todistus päivittää vuosittain tai aina ruokavalion muuttuessa.

Uskonnollisista ja eettisistä ruokarajoituksista vanhemmat ilmoittavat erillisellä lomakkeella suoraan Päijät-Hämeen Ateriapalveluille.

Yhteistyön järjestäminen oppilaiden, perheiden sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä³⁸. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollon keskeistä³⁹. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhoollasta ja koulun henkilökunta ohjaa oppilaita ja / tai heidän huoltajiaan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja (vrt. kuva 3)⁴⁰. Oppilaan ja huoltajan osallisuus opiskeluhoollon suunnitelmallinen yhteistyö ja opiskeluhoollon ja sen keskeisimmistä käytänteistä (poissaolot, kiusaamiseen puuttuminen, väkivaltatilanteet, kriisitilanteet). Suunnitelmallinen ja säännöllinen tiedottaminen tukee kodin ja koulun yhteistyön tekemistä ja koulun käytänteiden ja opiskeluhoollotyön tuntemusta.

Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoollon toteutuksessa. Lisäksi esimerkiksi koululla toimiva taho, esimerkiksi esiopetuksen, iltapäivätoiminnan tai kirjaston henkilöstö tai muu vastaava kumppani voidaan kutsua opiskeluhoolloryhmän vieraaksi sovitusti.

Opiskeluhoolloryhmä tekee yhteistyötä koulun oppilaskunnan edustajien kanssa luokkakohtaisesti sekä oppilaskunnan hallituksen kanssa koko koulun tasolla. Opiskeluhoolloryhmä työskentelee luokkien hyvinvointia kartoittavassa Mitä kuuluu - prosessissa oppilaiden kanssa luokittain keräten tietoa ryhmän toiminnasta ja työstäen kehitettäviä asioita yhdessä ryhmien kanssa. Oppilaita osallistetaan myös Erätauko-keskustelumenetelmään perustuvalla ja lasten ja nuorten rakentamaan keskusteluun ohjaavalla Skidialogi menetelmällä, jota voidaan käyttää myös opiskeluhoollollisen hyvinvointikeskustelun välineenä. Koulujen yhteisöllistä Huoltamo -toimintaa kehitetään ja sen käyttöä perusopetuksessa vahvistetaan. Menetelmä on vakiintuneessa käytössä Lahden kaupungin lukioissa, mutta sitä on sovellettu yhä enemmän perusopetuksen puolella. Oppilaiden osallisuutta voidaan lisätä kyselemällä etukäteen aiheita huoltamoihin.

³⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

³⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

⁴⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11§

Koulun vanhempainyhdistyksellä on mahdollisuus osallistua yhteisöllisen opiskeluhoitotyön suunnitteluun. Vanhempia voidaan ottaa mukaan opiskeluhoitotyön suunnitteluun ja toteuttamiseen myös vanhempainiltojen, toiminnallisten vanhempainiltojen ja esimerkiksi Kodin ja koulun päivän yhteydessä erilaisin keinoin. Koulun rehtori ja opettaja huolehtivat riittävästä ja suunnitelmallisesta tiedottamisesta koteihin.

Opiskeluhoitosuunnitelman vuosikellon avulla kootaan opiskeluhoitotyön yhteisöllisen ja yksilökohtaisen työn toimet osaksi koulujen lukuvuosisuunnitelmaa ja siten vahvistetaan opiskeluhoitotyön osuutta koulun toimintakulttuurissa. Koulukohtaiset opiskeluhoitotyön vuosikellot kootaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman liitteeksi. Suunnitelmallista opiskeluhoitotyön toteutumista ja edellä mainittuja oppilaiden ja huoltajien osallisuuteen pohjautuvia toimintatapoja voidaan käyttää sekä yhteisöllisen opiskeluhoitotyön suunnitteluun että toteuttamiseen.

Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Koulun hyvinvointia edistävä yhteisöllinen opiskeluhoito kuuluu kaikille kouluissa työskenteleville mukaan lukien ilta- ja iltapäivätoiminta ja on osa koulun toimintakulttuuria. Koulun hyvinvointityön suunnittelu, kehittäminen, keskeisimmistä toimintatavoista tiedottaminen ja toiminnan seuraaminen kuuluvat sekä koulun johtoryhmälle että opiskeluhoitoryhmälle.

Jokaisen koulun opiskeluhoitoryhmät miettivät yhteisöllisen työn painopisteet ja huolehtivat niiden toteuttamisesta riittävällä henkilöstön perehdyttämisellä ja osaamisen ylläpitämisellä. Koulut sitoutuvat tiettyihin opiskeluhoitotavoitteisiin ennaltaehkäisyyn, puuttumiseen ja seurantaan liittyviin toimintamalleihin (esimerkiksi poissaoloihin tai kiusaamisen ehkäistymiseen liittyvät käytänteet). Näistä on tärkeää olla henkilöstölle helposti saatavilla olevat toimintaohjeet ja ohjeita käydään läpi vuosittain esimerkiksi koulujen veso -päivissä, tiimeissä tai muissa koulun henkilöstön tai opettajien yhteisissä tapaamisissa. Tiedottamisella ja sisäisillä sekä ulkopuolisilla koulutuksilla vahvistetaan koulujen opetus- ja muun henkilöstön osaamista.

Lahden kaupungin kaikilla kouluilla toteutetaan KiVa -kiusaamisen vastaista toimenpideohjelmaa. Lisäksi henkilöstön osaamista on vahvistettu vertaissovittelupohjaisiin menetelmiin, Verso ja Resto.

Lahden kaupungin koulujen rakenteisiin on luotu toimintamalli, jossa tunne- ja vuorovaikutustaidot viedään osaksi koulupäivän arkea. Toiminnan toteutumisen tueksi henkilöstölle on järjestetty ja järjestetään tunne- ja vuorovaikutusosaamista vahvistavaa koulutusta.

Muita yhteisöllisiä menetelmiä löytyy tutustuttavaksi ja perehdyttäväksi esimerkiksi Itlan sivuilta: [Tukimateriaalia lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja kriisinkestävytyden vahvistamiseen – Itla](#). Yhdessä opiskeluhoitopalveluiden henkilöstön, koulunuorisotyön ja / tai ulkopuolisten toimijoiden kanssa koulujen opetushenkilöstö voi toteuttaa ryhmissään erilaisia hyvinvointiin, tunne- ja vuorovaikutustaitoihin liittyviä kokonaisuuksia.

Lahdessa toimii aluekohtaiset verkostot, jotka muodostuvat varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, nuorisopalveluiden ja eri sidosryhmien toimijoista kunkin alueen tarpeen mukaisesti. Verkostojen toiminta vahvistaa yhteisöllisen opiskeluhuollon yhteistyörakenteita. Toiminnan tavoitteena on edistää asuinalueen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia lisääviä toimia, joissa tarvitaan eri toimijoiden yhteistyötä.

Lahden lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmä seuraa ja arvioi kaupungin lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilannetta sekä johtaa, suunnittelee ja koordinoi moniammatillista yhteistyötä. Työryhmä vastaa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelusta ja toteuman seurannasta. Ajankohtaista lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvää tietoa ja yhteisöllisen työn aiheita käsitellään vuosittain järjestettävässä kaupunkitasoisessa hyvinvointiseminaarissa

Opiskeluhuollon yhteistyö esiopetuksen ja toisen asteen kanssa erityisesti siirtymävaiheissa

Opiskeluhuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa opiskeluhuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Opiskeluhuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää opiskeluhoitotyön suunnitelmallista arviointia.

Nivelvaiheista on laadittu prosessikuvaukset. Nivelvaiheissa huolehditaan sekä opetuksen että opiskeluhuollon järjestämiseksi tarvittavien tietojen siirtämisestä. Opiskeluhuollollisia tietoja siirretään yhteistyössä huoltajan kanssa monialaisessa asiantuntijaryhmässä. Opiskeluhoitopalveluiden henkilöstö huolehtii mahdollisesta tietojen siirrosta myös ammattikunnan sisällä tiedonsiirtoa koskevia lakeja noudattaen.

Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö oppimisen ja koulunkäynnin tuen ja sairaalaopetuksen yhteydessä⁴¹

Oppimisen ja koulunkäynnin järjestäminen pohjautuu suunnitelmallisesti toteutettaviin oppimisen edellytyksiä tukeviin opetusjärjestelyihin.⁴² Kaikkia oppilaita koskevana ryhmäkohtaisina tukimuotoina tarjotaan yleistä tukiopetusta, opetuskielen tukiopetusta ja erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen yhteydessä. Mikäli ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat oppilaalle riittämättömiä, tarjotaan oppilaskohtaisia tukitoimia. Niitä ovat erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa

⁴¹ Perusopetuslaki 20 a-i § (1288/2013)

⁴² Perusopetuslaki 20 b §

*ja 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet.*⁴³

Opettajien keskinäinen yhteistyö, opettajien yhteistyö moniammatillisten ja monialaisten toimijoiden kanssa sekä yhteistyön mahdollistavat rakenteelliset ratkaisut ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Yhteiseen suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa.

Tuen tarpeen arvioinnin tekevät oppilaan opettajat. Jos oppilaan tuen tarpeen arviointi vaatii monialaista osaamista, osallistuvat tukitoimien tarpeen arviointiin tarvittaessa opettajien lisäksi opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset tai muut asiantuntijat.⁴⁴ Oppilaan omat näkökulmat ja ajatukset tulee selvittää ja ottaa huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Oppilaan huoltajalle tai edustajalle on annettava mahdollisuus osallistua tuen tarpeen arviointiin.⁴⁵

Moniammatillinen ja -alainen yhteistyö voi tukea oppilaskohtaisten tukitoimien arvioimista, mutta se ei ole edellytys hallintopäätöksen tekemiselle tai tuen toteuttamiselle, ellei oppilaan etu ja tuen tarve sitä edellytä. Oppilaskohtaisten tukitoimien arviointiin perustuva tukea koskeva hallintopäätös ei voi perustua pelkkään lääketieteelliseen arvioon, eivätkä opetuksen järjestäminen, opetus tai oppilaskohtaiset tukitoimet korvaa sellaisia palveluja, joista järjestämisvastuussa on joku muu kuin opetuksen järjestäjä.

Tuen tarpeen arvioinnissa on tilanteen vaatiessa mahdollista hyödyntää myös muuta kuin oman koulun erityisopettajan konsultaatiota. Esimerkiksi opetussuunnitelman oppimäärän sisällöistä tai tavoitteista poikkeaminen on oppilaan perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, jolloin on suositeltavaa hyödyntää laajemmin monialaista yhteistyötä tai mahdollisia lausuntoja oppilaan edun mukaisesta toimintatavasta.

Sairaalaopetusta järjestetään Kanervikon koulussa erikoissairaanhoidossa lasten- ja nuorisopsykiatrisissa, neurologisissa tai somaattisissa tutkimuksissa tai hoidossa oleville osasto- ja avohoidon oppilaille. Opetuksen aloittamisesta päätetään yhteistyössä sairaalakoulun, hoitohenkilökunnan ja oppilaan huoltajan kanssa.

Sairaalakoulun henkilökunta tekee yhteistyötä huoltajan, hoitohenkilökunnan, muiden tarvittavien ammattihenkilöstön ja oppilaan oman koulun kanssa. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua. Oppilaan opetus järjestetään sairaalaopetuksen koordinoimana.

Sairaalaopetuksen ja oppilaan oman koulun välinen yhteistyö korostuu nivelvaiheissa, jolloin suunnitellaan oppilaan koulunkäyntiin liittyvää tukea ja huolehditaan tukitoimista ja tiedonsiirrosta yksilökohtaisesti. Oman koulun tulee nimetä sairaalaopetuksessa olevalle

⁴³ Perusopetuslaki 20 b §

⁴⁴ Perusopetuslaki 20 d §

⁴⁵ Perusopetuslaki 20 d §

oppilaalle yhteyshenkilö. Nivelvaiheessa tärkeää on tiivis monialainen verkostoyhteistyö mukaan lukien oppilas ja hänen huoltajansa.

Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Keskeistä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa toteutettavassa yhteistyössä on varmistaa oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen. Oppilaalla, huoltajilla ja jokaisella oppilasta tukevalla taholla tulee olla selkeä kuva siitä, miten ja kenen kanssa oppilaan asioita edistetään. Toimivan yhteistyön lähtökohtana on oppilaan, perheen ja toimijoiden keskinäinen arvostus. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista.

Iltapäivätoiminnan palveluntuottajan ja koulun henkilöstön keskinäisellä yhteistyöllä luodaan rakenteet toimiville ja säännölliselle yhteistyölle sekä yhteiselle toimintakulttuurille. Toiminnassa huomioidaan koulun opetussuunnitelma ja koululla huolehditaan myös iltapäivätoiminnan ja opetushenkilöstön sekä opiskeluhuoltoryhmän keskinäisestä yhteistyöstä.

Terveyden- ja sosiaalihuoltopalveluiden (sosiaalipalvelut lapsiperheille, lastensuojelu, vammaispalvelut, perus- ja erikoissairaanhoidon sekä kuntoutuksen palvelut) yhteistyö koulun ja opiskeluhuoltopalveluiden henkilöstön kanssa on usein yksilökohtaista työtä. Yksilökohtaisessa opiskeluhuoltotyössä toteutettavaa yhteistyötä oppilaan, huoltajan, koulun sekä koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa voidaan toteuttaa vain oppilaan tai hänen huoltajansa suostumuksella. Työskentelyä ohjaa yksilökohtaisen opiskeluhuollon käytännöt (Kuva 3.). Yksittäistä oppilasta koskevassa opiskeluhuoltotyössä noudatetaan sitä koskevaa tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta on tärkeää jakaa tietoa huoltajien ja niiden toimijoiden kanssa, jotka tukevat oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Mikäli oppilasta tuetaan koulun ulkopuolisten toimijoiden taholta, on yhteistyössä ja tiedon jakamisessa suositeltavaa hyödyntää monialaista asiantuntijaryhmää tai muita verkostotapaamisia kokonaistilanteen kartoittamiseksi ja tukitoimien suunnittelemiseksi. Tarkoituksena on koota oppilaan tukemisen kannalta keskeiset toimijat yhteen. Näin voidaan välttää mm. päällekkäisiä tukitoimia ja suunnitella oppilaan kannalta tarkoituksenmukaisimmat toimet hänen tukemisekseen. Keskeistä on sopia yhdessä jatkotoimenpiteisiin sekä seurantaan liittyvästä vastuunjaosta ja mahdollinen seuraava tapaaminen seurannan varmistamiseksi. Verkostotapaamisten koollekutsumisen työnjaosta sovitaan koulun oppilaan asioissa kootun monialaisen asiantuntijaryhmän ja yhteistyötahojen kesken.

Koulussa voi työskennellä määräaikaaisesti erilaisia hanketyöntekijöitä. Jokaisella yläkoululla toimii myös koulunuorisotyöntekijä ja nuorisopalveluluilla on vuosittain toistuvia tapahtumia esimerkiksi nuorisotiloilla vierailuja tai koululla toteutettavia toimintaa esitteleviä tilaisuuksia. Myös seurakunta tekee monimuotoista ja tiivistä yhteistyötä koulujen kanssa. Nuorisopalveluiden, seurakunnan ja muiden toimijoiden kanssa tehtävä työ suunnitellaan siten, että se jakautuu järkevästi lukuvuodelle ja eri luokkatasoille sekä tukee hyvinvointia edistävää toimintaa.

Poliisin kanssa yhteistyö on pääsääntöisesti Ankkuritoimintaa. Poliisi voi tehdä koulutus- ja valistustyötä kouluissa. Koulu tekee yhteistyötä poliisin kanssa tarpeen mukaisesti myös tilanteissa, joissa oppilaan turvallisuus on vaarantunut tai kurinpidollisten toimien lisäksi on tehty rikosilmoitus. Päijät-Hämeen ankkuritiimi hoitaa alaikäisten tekemiä rikoksia ja niissä asioissa nuorten puhutuksia, sekä muilta toimijoilta tulevia nuoriin liittyviä huolenaiheita. Yhteistyö on kuvattu myös koulun toimintaohjeisiin äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa sekä kurinpitotoimien yhteydessä. Lahdessa on olemassa puuttumisen malli, jolla on tarkoitus yhdenmukaistaa ja selkiyttää toimintatapoja kouluissa. Toisaalta mallilla on myös tarkoitus sopia toimintatavat viranomaisen kanssa tehtävän yhteistyön tavoista lainvastaisissa teoissa. [Lahden puuttumisen malli päivitetty.pptx](#)

Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta opiskeluhoollasta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhooltopalveluja⁴⁶. Oppilaan ja huoltajan osallisuus opiskeluhoollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja opiskeluhoollasta tiedottaminen lisää opiskeluhoollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä opiskeluhoollossa.

Koulu tiedottaa vuosittain koulun ja opiskeluhooltopalveluiden henkilöstölle, huoltajille ja oppilaille monipuolisesti opiskeluhoollotyön pääperiaatteista ja yhteisöllisen työn painopisteistä ja keinoista, yleisimmistä käytännöistä ja opiskeluhooltopalveluihin hakeutumisen ja ohjaamisen periaatteista sekä käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluiden henkilöistä. Tiedotus tapahtuu pääsääntöisesti sähköisesti (Wilma, Lahden kaupungin opiskeluhoollon verkkosivut, joissa tiedotetaan myös hyvinvointialueen opiskeluhooltopalveluiden verkkosivuista) sekä kirjalliset ilmoitukset ja tiedotteet mm. terveydenhoitajan tiloissa ja koulun ilmoitustaululla. Vanhempainilloissa tiedotetaan vanhempia opiskeluhoollon prosesseista sekä opiskeluhooltopalveluista. Luokanopettajat huolehtivat luokkakohtaisesta tiedottamisesta.

⁴⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 §

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus⁴⁷. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

Turvallinen opiskeluympäristö edellyttää:

- ✓ toimintakulttuuria, jossa kaikki pyritään ottamaan mukaan huolehtien jatkuvasta ryhmäytyksestä,
- ✓ yhteisesti sovittuja sääntöjä koulun, luokkien ja ryhmien tasolla,
- ✓ selkeät mallit ilmiöiden puuttumiseen ja seurantaan,
- ✓ henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien tietoutta keskeisimmistä malleista/toimintatavoista esimerkiksi poissaoloihin, uhka- ja vaaratilanteisiin, kiusaamiseen, häirintään, syrjintään liittyvissä tilanteissa sekä tuen piiriin ohjaamisen käytänteistä,
- ✓ tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistamista kaikilla luokka-asteilla,
- ✓ muita rakenteita yhteisöllisyyden vahvistamiseksi kuten tukioppilastoiminta, kodin ja koulun yhteistyö, yhteisölähtöiset menetelmät monialaisessa työskentelyssä.

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta, häirinnältä ja syrjinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle⁴⁸. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuolto-palveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö mukaan lukien toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia⁴⁹

Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen ja yhdenvertaiseen koulunkäyntiin. Kiusaamisen, väkivallan, häirinnän ja syrjimisen ehkäiseminen sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille

⁴⁷ 88 Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

⁴⁸ Perusopetuslaki 29 § (163/2022)

⁴⁹ Perusopetuslaki 40 §, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 §, lastensuojelulaki (417/2007) 25 § ja sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 35§

kouluyhteisössä työskenteleville aikuisille. Kouluilla tulee olla käytössään myös yhdessä sovitut puuttumisen ja seurannan menetelmät, joilla ilmiöiden esiintyvyyttä ja niiden suuntaa voidaan kuvata. Yksilötasolla hyvän itsetunnon vahvistaminen, yhteisöön kuulumisen tunne ja kokemus aidoista vaikuttamismahdollisuuksista suojaavat syrjäytymiseltä, mutta myös kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta. Yhteisötasolla oppilaita ja heidän huoltajiaan tukeva, hyväksyvä, kohtaava ja osallistava koulun toimintakulttuuri on avainasemassa kaikessa ennaltaehkäisevässä toiminnassa.

Kiusaamisen, väkivallan, häirinnän ja syrjimisen ehkäisemisessä korostuvat erityisesti yhteisöllisen työn keinot ja yhteisölähtöinen ajattelu. Ennaltaehkäisevää työtä voidaan vahvistaa koko koulun toimintakulttuuria muokkaamalla ja vahvistamalla tunne-, vuorovaikutus- sekä sosiaalisia taitoja luokkien tai muiden ryhmien kanssa tehtävässä työssä esimerkiksi sidosryhmien, opiskeluhoitopalveluiden henkilöstön ja opetushenkilöstön yhteistyönä. Kohdennetun ehkäisevän työn käytänteet tulee perustaa käytössä olevaan tietoon kouluhuvinvointiin liittyvistä ilmiöistä (kouluterveyskysely, KiVa-kysely, luokkien Mitä kuuluu-työskentely, poissaoloihin liittyvät tiedot) ja ne suunnitellaan yhdessä opiskeluhoitoryhmän kanssa sekä kirjataan opiskeluhoitosuunnitelmaan (vuosikello) ja koulun lukuvuosisuunnitelmaan, jotta tarvittavaa resursointia voidaan koululla kohdentaa suunnitelmallisesti ja ennakoiden. Menetelmien juurtumista kouluun edesauttaa johdon tuki ja menetelmien käyttöön sitoutunut henkilöstö. Esimerkiksi oppimissuunnitelmiin sisältyvät tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen kehitetyt menetelmät ovat tärkeitä ennaltaehkäisevässä työssä. Myös kouluissa tehtävä kaikki muu yhteisöllinen työ ja esimerkiksi tukioppilastoiminta ja koulunuorisotyö ovat keskeisiä kiusaamisen, väkivallan, häirinnän ja syrjimisen ennaltaehkäisyssä.

Ennaltaehkäisevää toimintaa on riittävä viestintä ja yhteistyö oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. On tärkeää tietää, mitkä teot ovat kiusaamista, väkivaltaa, häirintää tai syrjimistä, jotta kiusaamisteot voi havaita ja tunnistaa. Lisäksi oppilaat tarvitsevat tietoa esimerkiksi turvataidoista kunkin ikäryhmän kehitykselliset vaiheet huomioiden. Oppilaille ja huoltajille kerrotaan lukuvuoden alussa koulussa käytössä olevista kiusaamisen, häirinnän, väkivallan ja syrjinnän ehkäisyn, seurannan ja puuttumisen toimintatavoista. Oppilaille ja huoltajille kerrotaan myös heidän oikeudestaan opiskeluhoitopalvelujen käyttöön sekä keskeisimmistä perusopetuslain mukaisista kurinpitovelvoitteista kiusaamiseen, väkivaltaan, häirintään ja syrjimiseen puuttumisessa.

[Kiusaamisen tunnistaminen ja puuttumisen keinot | Opetushallitus](#)

Päijät-Hämeessä tehdään kehittämistyötä vuosien 2025–2027 aikana kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyn ja puuttumisen parissa. Kehittämistyön aikana suunnitellaan ja otetaan käyttöön seudullinen toimintamalli, jossa kuvataan ennaltaehkäisyn ja puuttumisen toimintatapoja. Kehittämistyön aikana tuetaan kouluja turvallisen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin luomisessa. Lisäksi hankkeen aikana vahvistetaan monialaisen yhteistyön rakenteita kiusaamisen ja väkivallan ennaltaehkäisyssä ja puuttumisessa.

Kiusaamiseen puuttuminen ja seuranta

Lahdessa kiusaamisen vastaisessa työssä sovelletaan OPH:n ohjeistusta <https://www.oph.fi/fi/ei-kaikelle-vakivallalle> ja [Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja](#)

[oppilaitoksissa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#). Keskeistä on, että esiin tulleeeseen kiusaamiseen puututaan välittömästi ja sovitun toimintamallin mukaisesti.

Lahdessa on linjattu, että kaikki perusopetuksen koulut ovat KiVa Koulu -toiminnassa, jonka vaikuttavuudesta on saatu tutkimusperäistä näyttöä. KiVa Koulu eli kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma on kohdennettu kaikille perusopetuksen luokka-asteille ja sen tavoitteina ovat kiusaamisen ehkäiseminen, puuttuminen kiusaamistilanteisiin ja jatkuva seuranta. [KiVa koulu](#)

KiVa Koulun ohella koulut voivat toteuttaa muita koulukohtaisia kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaisia ohjelmia. Yleisimmät kouluilla käytössä olevat ohjelmat KiVa-toiminnan ohessa ovat Verso eli Vertaissovittelumenetelmä ja yhteisömenetelmänä Resto eli Sovitteleva ja restoratiivinen menetelmä koulun henkilöstölle. Restoratiivinen lähestymistapa korostaa kohtaamiseen, keskusteluun ja yhteistyöhön perustuvaa prosessia, jossa pyritään osapuolten välisen ymmärryksen lisääntymiseen, sovittujen muutosten tukemiseen ja seurantaan. Osapuolet nähdään konfliktinsa asiantuntijoina ja keskeisenä ajatuksena on tapahtuneen teon palauttaminen asianosaisille siten, että he voivat itse olla aktiivisia osallisia asiansa ratkaisussa, johon pyrkivää muutosta tuetaan ja seurataan.

Verso on kouluille kehitetty restoratiivinen sovittelukäytäntö, jossa korostuu oppilaiden osallisuus ja toimijuus. Verso-toiminta on lähtökohtaisesti nuorten asiantuntijuuteen pohjaavaa ja vertaisuutta vahvistavaa toimintaa, jonka keskiössä on sosiaalisten taitojen oppiminen. Menetelmä opettaa konfliktien hallinnan ja sovittelun taitoon myös yleisellä tasolla elämän eri vaiheissa.

Kiusaamiseen puuttumisessa keskeistä on:

- ✓ tasapuolinen tilanteen ja kiusaamistekojen selvittäminen kaikkien osapuolten ja tarvittaessa sivustaseuraajien kanssa
- ✓ osapuolten huoltajille kiusaamisesta tai epäilyistä kiusaamisesta ilmoittaminen välittömästi tilanteen tultua ilmi
- ✓ osapuolten kuuleminen erikseen
- ✓ yhteisen keskustelun järjestäminen (alle 18-vuotiaiden kohdalla vanhempien kanssa)
- ✓ anteeksipyyntömahdollistaminen kiusaajalle ja huonosti käyttäytyneelle
- ✓ tilanteen seurannasta sopiminen ja turvallisuuden varmistaminen
- ✓ kurinpitokeinojen ja turvaamistoimien käyttö
- ✓ neuvola- ja opiskeluhuoltopalveluihin ohjaaminen ja niiden käyttäminen
- ✓ tarvittaessa muille viranomaisille, kuten sosiaalitoimeen tai poliisille ilmoittaminen.

Väkivaltaan ja häirintään liittyvä puuttuminen ja seuranta

Väkivaltaan ja seksuaaliseen häirintään puuttumisessa on oleellista toisia kunnioittamaan ohjaava kasvatusta, turvallisena aikuisena oleminen nuorelle ja seksuaalista häirintää tai väkivaltaa epäiltäessä suora puheeksi ottaminen ja oikea-aikainen auttaminen. Koululla toimivat aikuiset tuntevat keskeisimmät periaatteet väkivaltaan ja häirintään puuttumisen ohjeista.

OPH on julkaissut materiaalia väkivallan ja häirinnän määrittelystä sekä tunnistamisen ja puuttumisen keinoista: <https://www.oph.fi/fi/ei-kaikelle-vakivallalle>. Lähisuhdeväkivallan osalta päivitettyt maakunnalliset ohjeet löytyvät osoitteesta:

<https://pajjatha.fi/palvelut-ja-hoitoon-hakeutuminen/terveytta-ja-hyvinvointia-edistavat-palvelut/lahisuhdeturvallisuus/>

Rakentavaa vuorovaikutusta - demokraattisen osallisuuden vahvistaminen, vihapuheen ja väkivaltaisen radikalismien ennaltaehkäisy: [Rakentavaa vuorovaikutusta | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Häirinnän ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa noudatetaan valtakunnallista ohjeistusta: [Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#) ja paikallista ohjeistusta: [Seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ehkäisy ja siihen puuttuminen Päijät-Hämeen kouluissa ja oppilaitoksissa](#)

Väkivaltaan tai väkivaltaepäilyihin puuttumisessa keskeistä on:

- ✓ sen selvittäminen, mitä on tapahtunut ja keiden välillä, ja ketkä ovat osallisia tilanteeseen ja ketkä sivustaseuraa
- ✓ uhrin ja väkivaltaisesti käyttäytyneen tekijän huoltajille ilmoittaminen välittömästi tilanteen tai väkivaltaepäilyn tultua ilmi
- ✓ turvallisuuden varmistaminen kasvu- tai opiskeluympäristössä
- ✓ yhteisen keskustelun järjestäminen uhrin, ja alle 18-vuotiaan uhrin kohdalla hänen huoltajiensa kanssa, sekä tekijän, alle 18-vuotiaan tekijän kohdalla hänen huoltajiensa kanssa
- ✓ uhrin ja väkivaltaisesti käyttäytyneen tekijän, ja alle 18-vuotiaiden kohdalla heidän huoltajiensa ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin ja varhaiskasvatuksessa neuvolapalveluihin
- ✓ kurinpitokeinojen ja -toimien, sekä turvaamistoimien käyttö
- ✓ väkivallasta tai väkivaltaepäilystä poliisille ilmoittaminen ja rikosilmoituksen tekeminen
- ✓ alle 18-vuotiasta koskien lastensuojeluun ilmoittaminen
- ✓ tilanteen seurannasta sopiminen.

[Väkivallan tunnistaminen ja ehkäisy | Opetushallitus](#)

[Lähisuhdeturvallisuus - Päijät-Hämeen hyvinvointialue](#)

Syrjintään liittyvä puuttuminen ja seuranta

Yhdenvertaisuus on Suomessa perusoikeus. Syrjintää on se, että ihmistä kohdellaan huonommin kuin toista henkilökohtaisen ominaisuuden ja laissa säädetyn syrjintäperusteen takia. Opettajan ja rehtorin tulee viiveettä ilmoittaa tietoonsa tulleesta syrjinnästä niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle. Tarpeen vaatiessa opetushenkilöstö, muu henkilöstö tai rehtori tekee ilmoituksen syrjinnästä muille viranomaisille. Syrjinnästä, joka koskee oppilaan vapaa-aikaa tai kotiooloja, on velvollisuus ilmoittaa poliisille ja myös lastensuojeluun, jos se täyttää rikoksen tunnusmerkit. Ilmoitus on tehtävä salassapitosäännösten estämättä. Oppilaiden välisessä syrjinnässä pyritään etsimään ratkaisuja keskustellen oppilaiden ja tarvittaessa huoltajien kanssa. Tärkeää on varhainen puuttuminen ja yhteistyö huoltajien kanssa. Syrjinnän tultua ilmi, varmistetaan yhteisön turvallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo esimerkiksi arkikäytäntöjä muuttamalla.

Syrjinnän estämiseen tarvitaan opetusjärjestelyjen ja pedagogisten ratkaisujen lisäksi usein myös muiden ammattilaisten apua. Syrjintätilanteissa oppilas ohjataan oppilaan tai huoltajan suostumuksella opiskeluhoitopalveluihin, ja aina tarvittaessa muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Syrjintä voidaan estää varhaisella ja moniammatillisella yhteistyöllä, jossa myös huoltajat ovat mukana. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Rehtori vastaa työpäivän turvallisuudesta, yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta yhdessä opettajien ja muun henkilöstön kanssa. Rehtori ja koulutuksen järjestäjä vastaavat oppimisyhteisössä tai -ympäristössä suunnitelmallisesta syrjinnän ehkäisystä, syrjintätilanteisiin puuttumisesta ja niiden seurannasta sekä oppilaiden suojaamisesta syrjinnältä. Rehtori huolehtii oppilaiden ja huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä heidän kuulemisestaan koskien paikallisia turvallisuuden ja hyvinvoinnin sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toimintamalleja.

Lahdessa on käytössä mallipohja, joka on kaikkien rehtorien hyödynnettävissä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tekoon. Pohja löytyy Perusopetuksen rehtorit-Teamsista Turvallisuus -kanavalta tiedostoista omasta kansioistaan. Suunnitelmassa kuullaan oppilaita, huoltajia ja henkilökuntaa. Tehdään arvio nykytilanteesta ja siitä, miten tilanne on kehittynyt aikaisemman suunnitelman tavoitteiden pohjalta. Suunnitelmaan kuvataan tavoitteet sekä ohjeet syrjintään ja häirintään puuttumisesta. Suunnitelmasta ja sen tavoitteista tiedotetaan oppilaita ja huoltajia. Tavoitteiden toteutumista seurataan lukuvuosittain CAF-arvioinnissa. CAF-arvioinnin tukena käytetään lukuvuoden aikana kertynyttä tietoa, mm. Mitä kuuluu -kyselyt.

[Sanoista tekoihin – opas toiminnalliseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun koulussa. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma.pptx](#)

Suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja koulun välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Lahden jokaisessa koulussa on sovittu toimintatavoista äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma päivitetään vuosittain syyslukukauden alussa yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita

koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma.⁵⁰ Suunnitelman päivittämisessä hyödynnetään Opetushallituksen materiaalia: [Kriiseihin varautuminen ja toiminta äkillisessä kriisitilanteessa | Opetushallitus](#)

Tässä on tiivistelmä Opetushallituksen ohjeistuksesta koskien kriisisuunnitelman sisältöä kouluissa ja oppilaitoksissa:

- kriisitilanteiden ehkäisy
- kriiseihin varautuminen
- toimintatavat kriisitilanteissa
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako.
- Suunnitelmaan on hyvä kirjata, miten kriisitilanteessa varmistetaan yhteistyö ja tarvittavat resurssit hyvinvointialueen kanssa.
- Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja esiopetuksen toimipaikan, koulun tai oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet.

Kriisisuunnitelmassa kuvataan:

- ✓ *kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa,*
- ✓ *johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa,*
- ✓ *sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet,*
- ✓ *psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen*
- ✓ *suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille,*
- ✓ *toimintavalmiuksien harjoittelu sekä*
- ✓ *suunnitelman arviointi ja päivittäminen.*

Lahdessa on käytössä turvakansio-malli, jonka liitteenä olevassa kriisisuunnitelmassa edellä mainitut asiat on kuvattu. Päivitetty materiaali löytyy Lahti perusopetuksen Teamsin perusopetuksen rehtorit -ryhmän turvallisuuskanavalta. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain ja käydään oppilaiden ja henkilöstön kanssa läpi lukukauden alussa. Kyseinen kansio on henkilöstön saatavilla sähköisesti ja yhtä paperiversiota säilytetään sovitussa paikassa koululla. Jokaisessa tilassa on paperisena poistumis-/suojautumisohje ja pikaohje A4-kokoisena. Pelastusharjoitus järjestetään vuosittain kouluissa. Ilmoitustauluille sijoitetaan keskeisimmät yhteystiedot.

⁵⁰ Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

LIITE 1 Opiskeluhuollon vuosikellon mallipohja

Lahden perusopetuksen opiskeluhuollon vuosikello

Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu
Opiskeluhuollon suunnittelu - Opiskeluhuollon kokoonpano - Opiskeluhuollon vuosikellon päivittäminen opiskeluhoitosuunnitelman ja itsearviointikyselyn pohjalta - Aikatauluista sopiminen - Sidosryhmin yhteistyötapaamisista sopiminen	Syksyn vanhempainillat Kriisisuunnitelman päivittäminen ja läpikäyminen turvatiimin kanssa Hyvinvointitiedonkeruut alkavat: - Mitä kuuluu toiminnan aikataulut ja aloitus - Laajat terveystarkastukset tarkastukset alkavat kesällä tai alkusyksystä. Luokkayhteenvetoja käsitellään ohr:ssa - Opetushallituksen ohjeiden mukaan Move! -mittaukset voi tehdä 4./7. -luokkien huhtikuusta 5./8. -luokkien syyskuun loppuun asti.	Tiedonkeruut jatkuvat Poissaolojen 1. seurantapiste - Tarkastelu luokka- ja luokka-astekohtaisesti	Hyvinvointitiedon tarkastelun aloitus - 4./8. -luokkien Move! -mittausten tulosten käsittely - Kouluterveyskyselyn tulokset (pariton vuosi) Oppilaskunnan, vanhempainyhdistyksen ym. vierailut	Hyvinvointitiedon tarkastelu jatkuu Kuluneen syksyn toiminnan arviointi ja kevätlukukauden suunnitelman päivitys Poissaolojen 2. seurantapiste - Tarkastelu luokka- ja luokka-astekohtaisesti
Uusien työntekijöiden perehdytys				
Tiedottamisen käytänteet ja aikataulut (oppilaat, huoltajat, henkilöstö) - Yksilökohtainen ja yhteisöllinen opiskeluhoito - Huolinnuoli -mallin läpikäyminen - Poissaolojen seuranta ja puuttuminen - Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäisy ja puuttuminen - Tupakkatuotteiden ja päihteiden ehkäisyn ja puuttumisen malli - Opiskeluhoitopalveluihin ohjaaminen kurinpitotoimien ja opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä				

Koulun ja kodin päivä

Lukuvuoden jatkuvana toimintana

Ryhmäytymistä tukevat toimet, vuorovaikutus ja turvataidot, KiVa- tunnit, yläkoulun luokkatunnit, Mitä kuuluu-seuranta, Verso- ja Resto-toiminta, Oppilaiden ja huoltajien osallisuus, vanhempainillat
 Yhteistyö eri tahojen kanssa (esim. nuorisopalvelut, ankkuritoiminta, arjen tuen palvelut, seurakunta) opiskeluhoitoryhmän ja johtoryhmän yhteistyökäytännöt
 Monialaiset asiantuntijapalaverit ja muu yksilökohtainen opiskeluhoito

LIITE 1 Opiskeluhuollon vuosikellon mallipohja

Lahden perusopetuksen opiskeluhuollon vuosikello

Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu
Kevään nivelvaiheyhteistyön suunnittelu alkaa - työnjaosta sopiminen (tukioppilaat, kuraattori, opo, koulunuorisotyöntekijä 6.–7. lk, 1.lk koulutulokaspäivä) KiVa, Verso ja Resto-toimijoiden tapaaminen Hyvinvointitiedosta toimintaan - Sovittujen kehittämiskohteiden toteuttaminen	Poissaolojen 3. seurantapiste - Tarkastelu luokka- ja luokka-astekohtaisesti - Paljon poissaolevien oppilaiden nivelvaiheen tuki	KiVa-Koulu kysely Hyvinvointiseminaari Caf-arviointi	Kouluterveyskyselyt (pariton vuosi) Nivelvaiheiden tiedonsiirrot Poissaolojen 4. seurantapiste - Tarkastelu luokka- ja luokka-astekohtaisesti - Paljon poissaolevien oppilaiden nivelvaiheen tuki 4. luokan Move! -mittaukset	Opiskeluhuollon itsearviointi Alustava suunnitelma seuraavalle vuodelle Poissaolojen 5. seurantapiste - Koko lukuvuoden poissaolotiedon koonti ja dokumentointi

Lukuvuoden jatkuvana toimintana

Ryhmäytymistä ja kouluun kiinnittymistä tukevat toimet, tunne-, vuorovaikutus ja turvataidot, KiVa- tunnit, Mitä kuuluu-seuranta, Verso- ja Resto-toiminta, Oppilaiden ja huoltajien osallisuus, vanhempainillat
Yhteistyö eri tahojen kanssa (esim. nuorisopalvelut, ankkuritoiminta, arjen tuen palvelut, seurakunta) opiskeluhoitoryhmän ja johtoryhmän yhteistyökäytänteet
Monialaiset asiantuntijapalaverit ja muu yksilökohtainen opiskeluhoito

LIITE 2 Mitä sinulle kuuluu -toimintamalli

Mitä sinulle kuuluu -toimintamalli

- Luokan hyvinvointitilanteen tarkastelu Mitä sinulle kuuluu? -kyselyn avulla.
- Tunnistetaan luokan vahvuudet ja pohditaan ratkaisuja kehittämiskohteisiin.
- Yhteistyössä toimien, oppilaat ja huoltajat osallistaen.

KYSELYN TOTEUTTAMINEN

- Kyselyn toteuttamisen aikatauluttaminen.
- Huoltajien tiedottaminen.
- Oppilaat vastaavat kyselyyn.

LUOKKAKOHTAINEN KOONTI JA NOSTOT

- Kyselyn tulosten keskeiset nostot ja huoltajien terveiset. Missä asioissa luokalla menee hyvin ja missä asioissa olisi parannettavaa.
- Tulosten nostojen läpikäynti luokan kanssa, menetelminä esim. learning cafe pienryhmäkeskustelut, skidialogi, opiskeluhuoltoryhmän jalkautuminen luokkaan.

VAHVUUDET JA KEHITTÄMISKOhteet

- Luokan vahvuuksien ja tarpeiden nimeäminen.
- Tarvittaessa sovitaan yhteistyöstä ja toimenpiteistä luokan hyvinvoinnin vahvistamiseksi.
- Tavoite voi olla myös hyvien asioiden vahvistaminen.
- Sovitaan ajankohta seurannalle ja arvioinnille.
- Huoltajien tiedottaminen.

SEURANTA JA ARVIOINTI

- Luokan tilanteen arviointi ja seuranta oppilaita osallistaen.
- Huoltajien tiedottaminen.
- Tarvittaessa sovitaan jatkotoimenpiteistä luokan hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

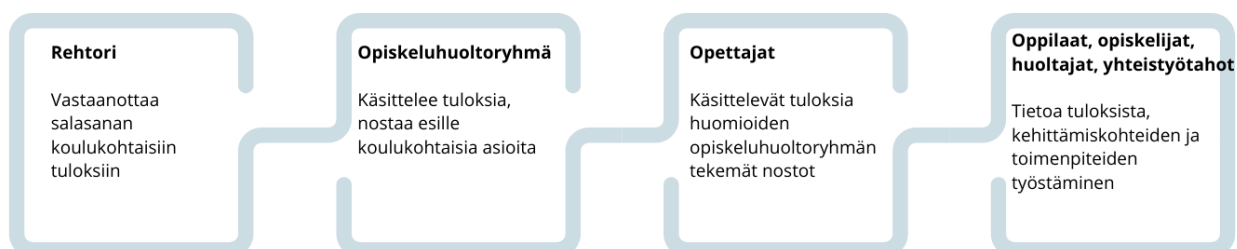
LIITE 3 Kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntäminen

Kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntäminen

- Lahden kouluterveyskyselyn tulosten koonti ilon- ja huolenaiheineen julkaistaan lahti.fi -sivustolla.
- Tuloksia käsitellään opiskeluhuollon ohjausryhmässä, lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmässä, sivistyslautakunnassa sekä eri verkostoissa.
- Tuloksia hyödynnetään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyössä, kaupunkitasoisessa hyvinvointiraportoinnissa sekä koulukohtaisessa hyvinvointityössä.

Kouluterveyskyselyn koulukohtaiset tulokset

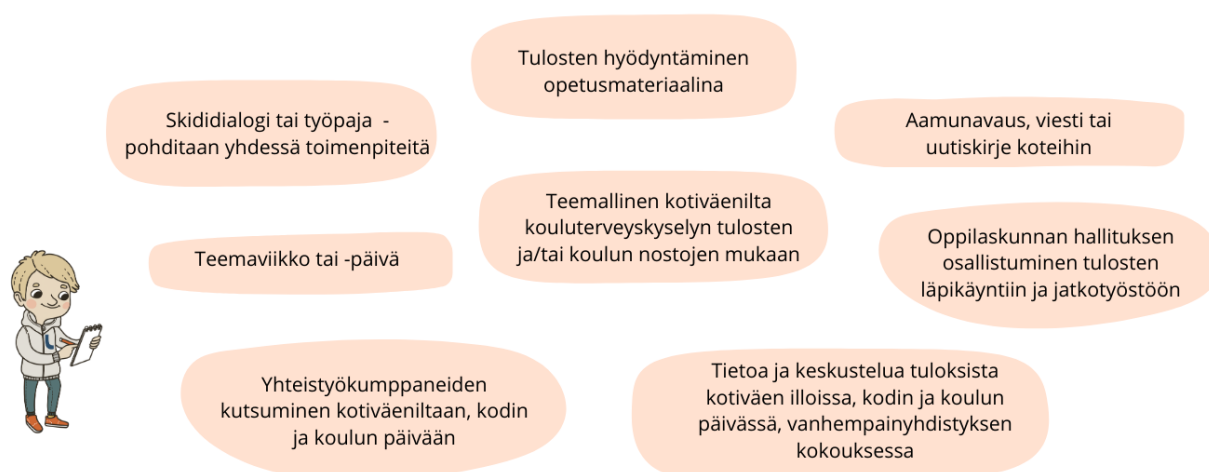
- Koulukohtaiset tulokset tulevat THL:n raportointijärjestelmään salasanan taakse.

Kouluterveyskyselyn tulosten hyödyntäminen kouluissa

- Tarkastellaan nykytilannetta ja verrataan sitä aiempiin tuloksiin sekä Lahden kaupungin että valtakunnallisiin tuloksiin.
- Kirjataan ylös ilon- ja huolenaiheet.
- Valitaan teemat, joiden parissa työskennellään seuraavat kaksi vuotta.
- Opiskeluhuollon vuosikellon laadinnassa ja toteutumisen arvioinnissa.
- Koulujen ja oppilaitosten terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastusraporttien laadinnassa.
- Yksikkökohtaisen kehittämistyön seurannassa ja arvioinnissa: näkyvätkö tehdyt toimenpiteet tuloksissa?

Tulosten hyödyntäminen oppilaiden, huoltajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa

LIITE 4 Move-mittausten koulukohtaisten tulosten käsittely opiskeluhuoltoryhmässä

[Move-mittausten koulukohtaisten tulosten käsittely opiskeluhuoltoryhmässä.docx](#)